

Липяцька М.*

ВПЛИВ ОСТАННІХ ПОДІЙ НА БЛИЗЬКОМУ СХОДІ І В ПІВНІЧНІЙ АФРИЦІ НА ЗОВНІШНЮ ПОЛІТИКУ ІЗРАЇЛЮ

Дана наукова стаття присвячена аналізу впливу останніх революційних подій на Близькому Сході і країнах Магрибу на зовнішню політику держави Ізраїль.

Без перебільшення можна стверджувати, що Ізраїль чи не найбільш пильно з усіх близькосхідних країн слідкує за останніми подіями, що розгортаються в регіоні, оскільки вони безпосередньо впливають на баланс сил і створюють нову геополітичну реальність. Особливий інтерес для Ізраїлю складає ситуація в двох країнах регіону – Єгипті і Йорданії. Для Ізраїлю ці країни є стратегічно важливими, оскільки вони єдині з арабського світу встановили з Ізраїлем дипломатичні відносини: Єгипет у 1979 р., Йорданія у 1994 р.

І якщо з Йорданією поки що все в принципі стабільно (мали місце виступи, проте кардинальних змін не відбулося), то з Єгиптом ситуація інша. В результаті революційних подій стара влада на чолі з Хосні Мубараком залишила країну, а до проведення референдуму при владі знаходяться військові. І хоча лунали заяви про те, що Єгипет не збирається переглядати Кемп-Девідські угоди і знімати блокаду сектору Газа, дати довгострокові гарантії щодо збереження подібної позиції не може ніхто.

Особливої уваги в контексті змін в регіоні Близького Сходу заслуговує Іран, і не лише тому, що іранське керівництво займає чи не найрадикальнішу позицію щодо Ізраїлю, піддаючи сумнівам легітимність існування самої держави. Справа в тому, що Іран досить вигідно використав ситуацію, що склалася, аби зміцнити власні позиції в регіоні. Він достатньо активно почав налагоджувати зв'язки з рядом держав регіону (Сирією, Ліваном, Єгиптом), надаючи всебічну допомогу терористичним організаціям (таким як «Хезболла» та «Хамас»), або використовуючи релігійний фактор (підтримка шіїтських меншин в Бахреїні та Саудівській Аравії). Іран вже давно має плани утвердитися в ролі регіонального лідера, і зараз спрямовує на це значну частину власних зусиль. Зрозуміло, що подібна перспектива аж ніяк не відповідає інтересам Ізраїлю.

Ще однією державою, позиція якої є надзвичайно важливою для Ізраїлю, є Сполучені Штати Америки. Очевидним є той факт, що послаблення позицій США в регіоні призведе до послаблення їх головного союзника – Ізраїлю. І хоча існують гіпотези, що всі ці події відбуваються за сценарієм Америки, автор статті більше схиляється до думки, що хвиля революційних подій в регіоні стала наслідком внутрішніх соціально-економічних причин, до яких додався «ефект доміно». Існує точка зору, що США можуть відійти від беззастережної підтримки свого союзника – Ізраїлю, як це було з тим же Єгиптом, чи Лівією. Особливо враховуючи нещодавнє розходження в позиціях США та Ізраїлю щодо єврейських поселень на палестинських територіях. Проте, на думку автора, подібний варіант малоймовірний, оскільки потрібно враховувати, що Ізраїль має такий потужний засіб

* студентка 4 курсу спеціальності «міжнародні відносини» Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка
Науковий керівник: доц. Капітоненко М.Г.

впливу на політику США як єврейське лобі. Інша справа, що США зараз будуть проводити політику балансування між очевидною підтримкою Ізраїлю та намаганням знайти порозуміння з «новими арабськими силами».

Основною загрозою перед зовнішньою політикою Ізраїлю на сучасному етапі є перспектива ісламізації і радикалізації регіону, пов'язана з можливістю приходу до влади в ряді арабських країн ісламістських сил, що призведе до дестабілізації регіону. Також достатньо високою є ймовірність, що лідери тих арабських країн, які стоять на порозі революцій, захочуть перевести увагу населення від внутрішніх проблем на зовнішній фактор – ненависть до Ізраїлю, що виллється в чергову фазу арабо-ізраїльського протистояння. Ще однією загрозою перед Ізраїлем є можливість використання зовнішніми силами «палестинської карти» з метою дестабілізувати внутрішню ситуацію в країні.

Можна розглядати також як загрозу, але скоріш для внутрішньої політики, можливість перекидання революції та внутрішньополітичні зміни в самому Ізраїлі. Проте подібний сценарій є малоімовірним, враховуючи зовсім іншу політичну та економічну ситуацію в країні. Щоб там не казали про анахронічність уряду в Ізраїлі, він є демократичною державою, в якому регулярно проводяться вибори і який має розгалужену систему політичних партій.

Тому на даному етапі перед керівництвом Ізраїлю стоїть першочергове завдання – пошук шляхів протидії вищезазначеним загрозам. В першу чергу, постає гостра необхідність ведення активної дипломатичної діяльності з метою встановити нормальні відносини з новим урядом Єгипту. Ця арабська країна є важливою для Ізраїлю не лише з безпекової, але й з економічної точки зору, оскільки є головним постачальником газу для економіки Ізраїлю.

Другим напрямом зовнішньої політики Ізраїлю має бути пошук нових союзників чи принаймні нормалізація відносин з потенційними партнерами. До речі, США неодноразово наголошували на тому, що зацікавлені у розширенні кола прихильних до Ізраїлю держав, оскільки це послабило б регіональну ізоляцію країни. В цьому світлі заслуговує на увагу така держава Близького Сходу як Саудівська Аравія. По-перше, на її користь говорить тісна економічна і військова співпраця із США та західними країнами в цілому. По-друге, Ізраїль може вдало зіграти на суперництві між Саудівською Аравією та Іраном за регіональне лідерство.

Ще одним потенційним партнером для Ізраїлю є Туреччина. Це також прозахідна держава, у якої були непогані відносини з Ізраїлем до інциденту з «Флотилією миру» в травні 2010 року, що призвело до ускладнення двосторонніх відносин. Проте перспектива їх покращення все ще зберігається.

Автором статті неодноразово наголошувалось на небезпеці, яку становлять для національної безпеки Ізраїлю лідерські амбіції та активна дипломатична діяльність Ірану. Тому важливим напрямом зовнішньої політики Ізраїлю має бути протидія цьому з використанням як дипломатичних засобів, так і військових (зокрема, розвідки).

Отже, нова геополітична ситуація, що склалася в регіоні Близького Сходу і Північної Африки в результаті революційних зрушень, має безпосередній вплив на зовнішнє оточення Ізраїлю, а отже вимагає від останнього перегляду засад власної зовнішньої політики.

Література

1. Пресса Британии: опасные игры египетских властей
http://www.bbc.co.uk/russian/uk/2011/02/110204_brit_press.shtml#2

2. Израиль пугает мир новым Ираном, который может получиться из Египта после революции <http://econo.com.ua/2011/02/izrail-pugaet-mir-novym-iranom-kotoryj-mozhet-poluchitsya-iz-egipta-posle-revolyucii/>
3. «Белая интифада»: сценарий арабской революции в Израиле <http://www.inosmi.ru/asia/20110121/165852005.html>
4. Американская разведка дала прогноз по ситуации на Ближнем Востоке <http://www.israelonline.ru/mainpage/американская-разведка-дала-прогноз-п.html>
5. Новые направления внешней политики Израиля <http://news.israelinfo.ru/tribune/30828>